

659.24:061.3/437.11/

A SZOCIALISTA ORSZÁGOK MŰSZAKI INFORMÁCIÓS KÖZPONTJAI
VEZETŐINEK PRÁGAI KONFERENCIÁJA

Jánszky Lajos

A népi demokratikus országokban a műszaki információs /dokumentációs/ központok általában a második világháború után alakultak meg. Az ipar nagyarányú fejlesztése volt az a döntő tényező, amely a tervszerű szocialista gazdálkodásban szükségessé tette központi műszaki dokumentációs intézmények létesítését. Ezek a különböző országokban az adott ország sajátosságainak megfelelően különböző szervezeti formákban jöttek létre. A népi demokratikus országok közötti kapcsolatok elmélyülésével az 50-es évek elején a műszaki információ /dokumentáció/ területén is kölcsönös kapcsolatos létesültek. Ebben az időben ezeknek a kapcsolatoknak fő formái tulnyomórészt kölcsönös tapasztalatcsere-látogatások voltak. Különösen élénk együttműködés alakult ki a Német Demokratikus Köztársaság, Csehszlovákia, Lengyelország, Románia és Magyarország műszaki dokumentációs központjai között, aminek folyományaképpen az NDK kezdeményezésére 1956 júniusában Berlinben a fent említett öt népi demokratikus ország műszaki információs központjának vezetői konferenciát tartottak. Ennek a konferenciának eredményeképpen a prágai UTEIN, a varsói CIDNT, a bukaresti IDT, a berlini ZvL /későbbi Institut für Dokumentation/ és a budapesti OMK megállapodást kötöttek, amelynek értelmében kölcsönösen kicserélik tapasztalataikat a dokumentáció és információ módszerei tekintetében, kölcsönösen segítik egymást irodalomkutatások elkészítésében, kicserélik egymás között a dokumentációra és információra vonatkozó rendeleteket, körutasításokat, oktatási anyagokat stb., továbbá a nehezen hozzáférhető irodalom mikrofilmen történő megküldésével segítik egymás információs munkáját.

Ezt követően 1959-ben Varsóban, a 25. FID konferencia alkalmából az említett öt ország képviselői a Szovjetunió és Bulgária képviselőinek bevonásával tárgyalásokat folytattak atekintetben, hogyan lehetne az öt ország egyezményét a többi szocialista országra is kiterjeszteni. Ugyanakkor szükségesnek látszott a berlini egyezmény néhány pontjának hatálytalanítása, illetve módosítása is. 1960-ban, a FID Rio de Janeiro-ban tartott konferenciája alkalmából még élesebben megmutatkozott annak szükségessége, hogy a szocialista országok képviselőit szélesebb körű

konferenciára hívják össze. Alátámasztotta ezt a szükségességet az a tény, hogy néhány szakterületen, így pl. az építőipar, az élelmiszeripar és élelmiszerügy területén a KGST, illetve a műszaki tudományos együttműködés keretében regionális megállapodások születtek, továbbmennyően az elmúlt évek alatt a szocialista országok dokumentációs és információs tevékenysége mind szervezeti, mind tartalmi vonatkozásban nagy fejlődésen ment keresztül.

A Rio de Janeiro-ban folytatott megbeszélések nyomán a prágai UTEIN vállalta, hogy 1961 elején Prágában összehívja a szocialista országok konferenciáját. Ez év márciusában hét szocialista ország: a Szovjetunió, a Kínai Népköztársaság, a Csehszlovák Szocialista Köztársaság, a Lengyel Népköztársaság, a Bolgár Népköztársaság, a Német Demokratikus Köztársaság és a Magyar Népköztársaság képviselői Prágában konferenciára ültek össze, amelynek első napirendi pontjaként a küldöttségek vezetői a műszaki információ és dokumentáció hazájukban elért fejlődéséről helyzetkép formájában számoltak be. Nyolc állam, köztük Magyarország beszámolójelentését orosz és német nyelven írásban is kiadták, ezeknek az anyagoknak magyar nyelvű fordítását az ONK külön kiadványban közre fogja adni. Az írásban beküldött anyagok tanulmányozásán túlmenően a konferencia résztvevői az egyes országok beszámolóját behatóan megvitatták. A vita nyomán megállapíthatjuk, hogy a szocialista országok többségében a műszaki tájékoztatás szervezetiileg az illető ország minisztertanácsa mellett működő műszaki fejlesztési bizottság vagy állami tudományos bizottság felügyelete alá tartozik, a Szovjetunióban, az NDK-ban, Bulgáriában és a Kínai Népköztársaságban a műszaki fejlesztési bizottság a felügyeletet az illető ország tudományos akadémijával megosztva gyakorolja. Kétségtelen tehát, hogy Magyarországon a műszaki tájékoztatás fejlesztése érdekében még szervezeti intézkedésekre is szükség van.

Foglalkozott a konferencia a dokumentáció és információ terminológiájának kérdésével is. A vita során alkalmazott kifejezések meghatározására az NDK küldöttsége terjesztett elő javaslatot. Az ebben a javaslatban szereplő kifejezések közül azonban csak a konferencia szempontjából lényeges 15 fogalom meghatározása történt meg. A konferencia elhatározta, hogy a teljes anyagot az egyes küldöttségek megvitatás céljából hazájuk szakértői elé terjesztik, és a vonatkozó véleményeket az NDK dokumentációs intézetéhez megküldik.

A konferencia fő célja: a szocialista országok együttműködésének kiterjesztése a műszaki információ terén - harmadik napirendi pontként került vitára. A vita alapját az együttműködésre vonatkozó csehszlovák keret-tervezet alkotta, amely elsősorban a magasabb szintű információs anyagok és azok tematikájának kicserélését irányozza elő. A csehszlovák fél által beterjesztett javaslatot némi módosítás után a konferencia elfogadta. Az együttműködés gyakorlati lebonyolítása érdekében a konferencia titkárság felállítását javasolta, és a titkári teendők ellátására egyhangulag a csehszlovák műszaki és gazdasági tájékoztatási intézetet, az UTEIN-t kérte fel. Foglalkozott ezután a konferencia az NDK küldöttsége által beterjesztett javaslattal, amely mindenféle dokumen-

tációs anyag és az eredeti irodalomról készült referátumok széleskörű cseréjét irányozza elő, és a megvalósítást lépcsőzetesen képzei el olyképpen, hogy az első lépcsőben minden ország a saját nemzeti irodalmát dolgozná fel, míg a második lépcsőben a külföldi szakirodalom feldolgozásában országonkénti megosztást alkalmaznának. A második lépcső megvalósíthatóságát igen nagy fenntartással fogadták a konferencia résztvevői, bár ilyen irányú egyezmények már az építőipar és az élelmiszeripar területén létrejöttek. A konferencia úgy határozott, hogy az NDK-javaslat irányelveit a résztvevő államok szakértői szélesebb körben vitassák meg, és a kialakult álláspontról a prágai titkárságot értesítsék. A véglegesen kialakult álláspontból a résztvevő államok illetékes kormányzati szerveiket is értesítik, hogy ez az álláspont az esetleges KGST egyezmények tárgyalásánál érvényre jusson.

Foglalkozott továbbmenően a konferencia a szocialista államoknak a Nemzetközi Dokumentációs Szövetség /FID/ munkálataiban való aktív részvételével is és a gazdaságilag elmaradt országok megsegítésével. Ez utóbbi kérdésben elvi döntést hozott arra nézve, hogy valamennyi szocialista ország műszaki információs központjának javasolja a gyarmati sorból felszabadult országok megfelelő tájékoztatási anyagokkal való ellátását és ezeknek az országoknak messzemenő segítség nyújtását.

A konferencia jelentőségét aláhuzza az a tény, hogy azon a Szovjetunió mellett első ízben a Kínai Népköztársaság képviselői is megjelentek. Számunkra jelentős eredmény a meglévő kapcsolatok további elmélyülése, a szocialista országok műszaki tájékoztató munkájának jobb megismerése volt. A konferencia záró-jegyzőkönyvének illetékes kormány-szervek által történt jóváhagyása után, a magyar műszaki tájékoztatás munkájának további fejlődése és a többi baráti állammal való együttműködés kiszélesítése várható.

+ + + +